

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 12/2018-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. apríla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka o prijatej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou Mgr. Silviou Kaveschánovou, Trnavská cesta 184/104, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 452/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 452/2009 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 452/2009 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Malacky povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Malacky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky Mgr. Silvie Kaveschánovej, Trnavská cesta 184/104, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovujú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 12/2018-9 zo 17. januára 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 452/2009.

2. Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vidí sťažovateľ v postupe okresného súdu, ktorý v konaní o vyporiadanie bezpodielového vlastníctva manželov počas 8 rokov ani raz nerozhodol v merite veci.

3. Po opísaní skutkového a právneho stavu v časti I svojej sťažnosti sťažovateľ uviedol:

„Mám za to, že prístup súdu k rozhodovaniu vo veci je nekoncepčný a jednotlivé úkony sú nezmyselné a nelogické najmä vo vzájomných väzbách. V označenom období od 18.09.2012 do dnešného dňa, teda 5 rokov, súd nekonal smerom k rozhodnutiu veci. Síce sporadicky vykonal nejaké úkony, ale ako som vyššie popísal, tie úkony vôbec konanie neurýchlili. Zdôrazňujem, že obe strany súdu na jeho výzvu oznámili zoznam vecí, na ktorých ocenení sme sa dohodli ako aj zoznam vecí, na ocenení ktorých sme sa nedohodli a ktoré sme žiadali oceniť. Súd napriek opakovanému overovaniu dohodnutých cien, nakoniec dal oceniť aj dohodnuté veci. Teda už aj čas, ktorý strávil preposielaním podaní a výziev, bol zbytočný, keďže zo získaných podkladov aj tak nevychádzal.

Zoznamy sporných vecí, keďže ich žiadal od oboch účastníkov ani neporovnal a všetko mechanicky len odpísal (najprv zoznam navrhovateľky a potom môj zoznam), teda väčšia časť vecí v nich bola uvedená duplicitne.

Navyše tieto zoznamy zbytočne navýšené o nesporné položky by určite mali vplyv aj na odmenu znalca, teda súd konal aj nehospodárne vo vzťahu k účastníkom konania.

V období od 18.09.2012 do 08.09.2014, teda v období dvoch rokov nebol vykonaný žiaden zmysluplný úkon zo strany súdu (aj napriek tomu, že v istom období súd formálne konal), keďže výsledky činnosti súdu neboli v ďalšom období využité. V ďalšom období odo dňa 08.09.2014 do dnešného dňa strany konania už len odstraňovali následky vydania nezmyselných uznesení (č. listu 513, 518 a 524) zo dňa 08.09.2014.“

V petite sťažnosti navrhol, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a okrem toho sa domáha aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € a náhrady trov konania v sume 312,34 €.

4. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k priebehu konania podaním sp. zn. Spr. 2030/18 zo 14. februára 2018. Vo vyjadrení okresného súdu zastúpeného jeho predsedom doručenom ústavnému súdu 19. februára 2018 sa okrem iného uvádza:

„Pokiaľ ide o moje vyjadrenie uvádzam, že pre dlhodobý nepriaznivý personálny stav Okresného súdu Malacky v predchádzajúcich rokoch, nebolo možné zabezpečiť riadny výkon súdnictva, resp. konanie v primeraných lehotách. Len na ilustráciu uvádzam, že k 31.12.2015 mal zákonný sudca v oddelení 5C 2040 nerozhodnutých vecí, k 31.12.2016 v tom istom oddelení bolo evidovaných 1608 nerozhodnutých vecí. Personálna situácia sudcovského zboru tunajšieho súdu sa zastabilizovala až v priebehu roka. Pokiaľ aj došlo k omeškaniu pri niektorých úkonoch, s poukazom na vyššie uvedené, mali tieto nedostatky objektívny charakter. Poznámam, že vo veci je určený termín pojednávania na 20.3.2018.“

5. Prílohou vyjadrenia bolo stanovisko zákonného sudcu s prehľadom procesných úkonov okresného súdu od podania žaloby, kde uviedol:

„Na základe rozvrhu práce mi bola pridelená na rozhodnutie vec žalobkyne [REDACTED] [REDACTED]... proti žalovanému [REDACTED]...“

Vo veci súd vykonal množstvo procesných úkonov, ktorých prehľad je priložený.

Dĺžka konania je ovplyvnená najmä postojom a predstavou žalovaného o vypořiadaní BSM, keď sa bolo treba zaoberať všetkými jeho návrhmi. Žalovaný pôvodne žiadal vypořiadat' úplne detailne aj všetky hnutelné veci, ktoré podľa jeho názoru do BSM patria.

V konaní bolo navrhnuté dokazovanie výsluchom viacerých svedkov, čo všetko súd už vykonal. Bolo potrebné určiť všeobecnú hodnotu nehnuteľností patriacich do BSM.

Vo veci bolo tiež potrebné nariadiť znalecké dokazovanie na ocenenie hnutelných vecí z rôznych znaleckých odborov. V ďalšom priebehu konania medzi účastníkmi došlo k dohode o vypořiadaní hnutelných vecí (resp. ich časti) a nariadené znalecké dokazovanie sa zrušovalo.

Pre procesné návrhy žalovaného bolo potrebné spis predložiť na rozhodnutie druhostupňovému súdu.

Pre časový odstup od pôvodného ocenenia nehnuteľností patriacich do BSM bolo potrebné tento dôkaz opäť vykonať.

Okrem uvedených skutočností, celková dĺžka konania je ovplyvnená aj veľmi vysokým počtom vecí pridelených na rozhodnutie v oddelení 5C na OS v Malackách

(rovnako v minulosti aj vo všetkých ostatných oddeleniach) najmä v minulosti. Táto situácia bolo spôsobená tým, že OS v Malackách nebol personálne obsadený potrebným počtom sudcov. Tento stav sa zmenil až v posledných dvoch rokoch.

Prehľad úkonov v súdnom spise sp. zn. 5C/452/2009

- žaloba podaná dňa 23.09.2009, [REDACTED] ca [REDACTED] o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov

- uznesenie na vyjadrenie k žalobe zo dňa 06.11.2009 upovedomenie o odročení pojednávania z 08.04.2010 na 15.04.2010

- pojednávanie dňa 15.04.2010

- zisťovanie všeobecnej ceny nehnuteľností prostredníctvom realitných agentúr

- pojednávanie dňa 12.05.2010 (13. mája 2010 – č. l. 80 v spise, pozn.)

- pojednávanie dňa 08.06.2010

- uznesenie o ustanovení znalca z odboru Stavebníctvo ([REDACTED]) a uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania každý po 100 Eur zo dňa 29.07.2010 (znalecký posudok bol vypracovaný 20. októbra 2010, pozn.)

- pojednávanie dňa 11.01.2011

- pojednávanie dňa 15.02.2011

- pojednávanie dňa 31.03.2011

- pojednávanie dňa 28.04.2011

- žiadosti o oznámenie údajov pre súdne konanie zo dňa 02.11.2011 (OR PZ MA, Slovenská sporiteľňa, a.s., žalobkyňa, žalovaný)

- uznesenie o priznaní náhrady vecných nákladov SLSP zo dňa 21.11.2011
pojednávanie dňa 08.12.2011 pojednávanie dňa 19.01.2012

- žiadosti o oznámenie údajov pre súdne konanie zo dňa 19.01.2012 (TEMPUS AWT BAVARIA, s.r.o., žalobkyňa, žalovaný)

- pojednávanie dňa 09.02.2012

- pojednávanie dňa 23.02.2012

- žiadosti o oznámenie údajov pre súdne konanie zo dňa 12.04.2012 (Slovenská sporiteľňa, a.s., Prvá stavebná sporiteľňa, a.s.)

- pojednávanie dňa 12.04.2012

- uznesenie o priznaní náhrady vecných nákladov SLSP zo dňa 21.05.2012

- pojednávanie dňa 05.06.2012
- pojednávanie dňa 03.07.2012
- žiadosti o oznámenie údajov pre súdne konanie zo dňa 10.09.2012 (Slovenská sporiteľňa, a.s.)...
- pojednávanie dňa 18.09.2012
- uznesenie o priznaní náhrady vecných nákladov SLSP zo dňa 13.11.2012
- uznesenie o priznaní odmeny znalca [REDACTED] zo dňa 13.11.2012
- výzva strán na upresnenie zoznamu sporných hnutelných vecí zo dňa 22.11.2012
- opravné uznesenie uznesenia o priznaní znalečného zo dňa 04.03.2013
- výzva žalovaného na vyjadrenie k zoznamu sporných hnutelných vecí predloženému žalobkyňou zo dňa 04.03.2013
- pojednávanie dňa 05.08.2013 (správne má byť 5. septembra 2013, pozn.)
- uznesenie o ustanovení znalca z odboru Šport ([REDACTED]) a uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania každý po 75 Eur zo dňa 08.09.2014
- uznesenie o ustanovení znalca z odboru Elektrotechnika ([REDACTED]) a uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania každý po 150 Eur zo dňa 08.09.2014
- uznesenie o ustanovení znalca z odboru Bytové zariadenie ([REDACTED]) a uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania každý po 150 Eur zo dňa 08.09.2014
- zisťovanie majetkových pomerov žalovaného dňa 15.10.2014
- výzva strán na oznámenie, či trvajú na vykonaní znaleckého dokazovania, resp. či došlo k mimosúdnej dohode zo dňa 06.11.2014
- pojednávanie dňa 25.06.2015
- upovedomenie o odročení pojednávania z 25.06.2015 na 14.07.2015
- pojednávanie dňa 27.08.2015
- uznesenie, ktorým súd zrušil uznesenia o ustanovení znalcov ([REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]), ustanovil znalca z odboru stavebníctvo ([REDACTED], [REDACTED]) a uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania každý po 100 Eur zo dňa 01.10.2015

- zisťovanie majetkových pomerov žalovaného dňa 10.12.2015 (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny)
- zisťovanie majetkových pomerov žalovaného dňa 26.01.2016 (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny)
- zaslanie spisu na KS BA dňa 15.06.2016
- uznesenie zo dňa 29.12.2016, ktorým súd zrušil povinnosť žalovaného zaplatiť preddavok uloženú uznesením zo dňa 01.10.2015
- výzva žalobkyne na zaplatenie preddavku uloženého uznesením zo dňa 01.10.2015
- uznesenie o uložení povinnosti žalobkyni zaplatiť doplatok preddavku zo dňa 20.01.2017
- zaslanie spisu znalcovi [REDACTED] 30.01.2017
- uznesenie o uložení povinnosti žalobkyni zaplatiť doplatok preddavku zo dňa 26.07.2017
- výzva strán na vyjadrenie k znaleckému posudku zo dňa 28.07.2016
- pojednávanie dňa 05.12.2017
- žiadosť o oznámenie údajov pre súdne konanie zo dňa 04.01.2018 (Slovenská sporiteľňa, a.s.)
- upovedomenie o odročení pojednávania z 01.02.2018 na 13.02.2018
- uznesenie o priznaní odmeny znalca [REDACTED] zo dňa 08.02.2018. “

6. V zásade rovnaké skutočnosti týkajúce sa chronológie úkonov okresného súdu a účastníkov konania zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a súdneho spisu, ktorý mu bol doručený spolu s vyjadrením okresného súdu. Posledným úkonom v spise okresného súdu je určenie nového termínu pojednávania na 20. marec 2018 a zrušenie termínu pojednávania 13. februára 2018 (č. l. 746). Na pojednávaní 20. marca 2018 o 9. 30 h okresný súd v merite veci nerozhodol (pozri internetovú stránku okresného súdu – JUDr. Miroslav Rudinský, pozn.).

7. Právna zástupkyňa sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu nevyjadrila (neprevzala zásielku ústavného súdu, ktorá bola uložená na pošte od 8. marca 2018, pozn.).

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 100 ods. 1 OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá (obdobne § 157 ods. 1 CSP).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

14.1 Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konania o návrhoch na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva nepovažuje za právne zložité. Uplatňovanie právnej úpravy zakotvenej v Občianskom zákonníku je stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku postupu a prerokovania takých majetkových sporov. Ústavný súd tiež uznáva, že takéto spory sú svojou povahou náročné na dokazovanie a i v tejto veci bolo nariadené znalecké dokazovanie, keďže bolo potrebné nielen zistiť okruh nehnuteľných, ale aj hnutelých vecí patriacich do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov konania, ale aj ich hodnotu ku dňu zániku a zohľadniť aj viaceré skutočnosti, ktoré vyplývajú z § 150 Občianskeho zákonníka, najmä pokiaľ ide o komplexnosť vyporiadania tohto majetkového spoločenstva. Avšak ani prípadná skutková zložitosť prejednávanej veci nemôže ospravedlniť vyše osemročnú dĺžku tohto konania bez rozhodnutia v merite veci.

14.2 Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd po preskúmaní spisu zistil, že k vzniku a potom k predĺženiu predmetného konania prispel nepochybne aj sám s'ťažovateľ, ktorého vyjadrenia boli značne protichodné. Vyplýva to napríklad zo záznamu z rokovania medzi s'ťažovateľom a navrhovateľkou za účasti ich právnych zástupcov konaného 10. augusta 2008 (č. l. 53 v spise) ešte pred podaním návrhu, kde podpísaný s'ťažovateľ uviedol, že *„je ochotný prenechať nehnuteľnosť do vlastníctva býv. manželky, nakoľko by žila spolu s deťmi, avšak až po zvážení výšky vyporiadacieho podielu. V prípade priaznivej sumy, je pán [REDAKOVANÉ] ochotný vypratať nehnuteľnosť do 30 dní“* (tento podiel napr. z rodinného domu bol znaleckým posudkom vypracovaným znalcom z podnetu navrhovateľky určený na sumu 116 000 €, pozn.). O niekoľko dní vo vyjadrení s'ťažovateľa už k návrhu doručenom 23. decembra 2009 uviedol, že nesúhlasí s návrhom navrhovateľky, a navrhuje, aby *„súd prikázal tieto nehnuteľnosti“* do jeho výlučného vlastníctva (č. l. 58 v spise). K vyjadreniu priložil ocenenie nehnuteľností iným znalcom vo vyššej hodnote a žiadal, aby bola stanovená všeobecná hodnota nehnuteľností objektívnym znaleckým posudkom. V podaní z 3. marca 2010 (č. l. 60) právny zástupca navrhovateľky žiadal o *„vytýčenie termínu pojednávania“*, pretože v rodinnom dome *„dochádza k neustálemu psychickému a fyzickému násiliu zo strany odporcu“*. Na pojednávaní konanom 15. apríla 2010 (č. l. 63) právna zástupkyňa s'ťažovateľa (za jeho účasti) uviedla, že s'ťažovateľ je ochotný zaplatiť navrhovateľke sumu 110 000 € [neskôr dokladoval sumu potvrdením z banky o sporiacom účte jeho sestry [REDAKOVANÉ] z 22. apríla 2010 (č. l. 72), ako aj *„úverovým dekrétom“* schválenia jeho žiadosti o úver v sume 117 000 € z 30. júna 2010 (č. l. 73)], ak budú nehnuteľnosti (viaceré, nielen rodinný dom, pozn.) prikázané do jeho vlastníctva, hoci si s'ťažovateľ uvedomuje, že spor o vyporiadanie BSM môže byť sporom zdĺhavým. Tieto zmeny postojov s'ťažovateľa v krátkom čase teda predĺžili toto konanie už na začiatku a mali podstatný vplyv na celú vec. S'ťažovateľ a jeho advokátky tiež viackrát požiadali o odročenie pojednávania, napr. pojednávania určené na 8. apríl 2010, 8. december 2011 a 13. február 2018 boli zrušené pre kolíziu s účasťou jeho právnych zástupkýň na iných pojednávaniach, pojednávanie 19. januára 2012 bolo zrušené na základe toho, že s'ťažovateľ žiadal o poskytnutie lehoty na obstaranie si nového právneho zástupcu

v konaní (č. 1. 215) a 9. februára 2012 sa konalo pojednávanie tiež bez prítomnosti sťažovateľa a jeho právnej zástupkyne. Okrem toho prebiehali súčasne medzi navrhovateľkou a sťažovateľom aj iné konania (napr. pod sp. zn. 6 C 47/2010 „o vylúčení z užívania domu“), v ktorom navrhovateľka okrem iného tvrdila, že sťažovateľ všetky peniaze (odstupné) na základe právoplatných rozsudkov všeobecných súdov od bývalých zamestnávateľov ešte v čase manželstva a existencie BSM previedol na svoju sestru a nedal ich rodine (č. 1. 219), a tiež na pojednávaní 9. februára 2012 (č. 1. 244) uviedla, že sťažovateľ pred časom tvrdil, že keď sa s ním rozvedie, tak ľahko sa ho nezbaví. Sťažovateľ tiež nereagoval vôbec na výzvu okresného súdu z 2. novembra 2011, ktorú prevzala jeho právna zástupkyňa 3. novembra 2011, ktorou ho žiadal o oznámenie potrebných skutočností k veci (nahliadol do spisu okresného súdu aj osobne 20. decembra 2011), a pod následkom uloženia poriadkovej pokuty bol opätovne urgovaný 19. januára 2012 (vyjadrenie predložil až 17. februára 2012, pozn.). Tieto skutočnosti (ako aj neochota účastníkov dosiahnuť čo najrýchlejšiu dohodu v súdnom konaní) teda tiež ovplyvnili priebeh konania, preto na ne ústavný súd pri priznaní výšky finančného zadosťučinenia prihliadol.

14.3 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu. Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatuje neefektívne správanie okresného súdu, ktoré v spojitosti s celkovou dĺžkou súdneho konania (viac ako 8 rokov) mali za následok zistenie zbytočných prietáhov, pretože okresný súd síce nepochybne konal, o čom svedčí množstvo pojednávanií uvedených v prehľade procesných úkonov, na ktorých vykonával aj rozsiahle dokazovanie, ale na druhej strane nemožno prehliadnuť to, že v merite veci ešte stále nerozhodol. Neospravedlnená úplná nečinnosť okresného súdu v trvaní 12 mesiacov bola zistená od 5. septembra 2013 (pojednávanie) až do 8. septembra 2014 (uznesenia o pribratí znalcov), ale postup okresného súdu nemožno považovať za sústredený a efektívny, ak navyše právní zástupcovia už na pojednávaní konanom 5. júna 2012 (č. 1. 291) uviedli, že opakovane rokovali o otázke vyporiadania rozsiahleho zoznamu hnutelných vecí, ktoré treba len rozčleniť, či patria alebo nepatria do BSM, a tento zoznam je prevažne už zistený. Svoj postoj zopakovali aj na pojednávaní

3. júla 2012 a zoznam všetkých vecí podľa vzájomnej dohody predložil právny zástupca navrhovateľky okresnému súdu už 22. augusta 2012 (č. 1. 341 až č. 1. 347). Sťažovateľ predložil svoje zoznamy hnutelných vecí potom aj 30. januára 2013 a 4. februára 2013. Okresný súd po vykonaní dokazovania odročil pojednávanie 18. septembra 2012 pre účely nariadenia znaleckého dokazovania na ocenenie sporných hnutelných vecí (č. 1. 359) a ďalšie pojednávanie 5. augusta 2013 pre účely ocenenia hnutelných vecí patriacich do BSM. Na základe urgencie právnej zástupkyne sťažovateľa z 25. marca 2014 okresný súd ustanovil troch znalcov až 8. septembra 2014 na ocenenie hnutelných vecí (neskôr ich zrušil 1. októbra 2015). Dňa 29. októbra 2014 účastníci okresnému súdu zasa oznámili, že netrvajú na znaleckom dokazovaní, keďže došlo medzi nimi k dohode, a požiadali o mimosúdne rokovanie [podali tiež k tomu vyjadrenie v spoločnom podaní z 24. augusta 2015 (č. 1. 591 až č. 1. 598)] a okresný súd súčasne ustanovil ďalšieho znalca z odboru stavebníctva na ocenenie nehnuteľností patriacich do BSM z dôvodu uplynutia dlhšej doby od predošlého znaleckého dokazovania. Obdobne sťažovateľ požiadal o oslobodenie od platenia preddavku na trovy konania v septembri 2014 z dôvodu, že je občanom v hmotnej núdzi [okresný súd tu urobil tiež nesústredený úkon, keď sa obrátil 15. októbra 2014 s požiadavkou na zistenie tejto skutočnosti na Sociálnu poisťovňu, a nie na príslušný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (č. 1. 567)]. Takisto okresný súd ustanovil ďalšieho znalca na ocenenie nehnuteľností 1. októbra 2015, hoci mal už predtým nehnuteľnosti ocenené (20. októbra 2010, pozn.) a nový znalecký posudok bol predložený okresnému súdu až 9. mája 2017, teda v tejto veci neprimerane dlhú dobu trvalo aj znalecké dokazovanie. Ústavný súd teda dal za pravdu sťažovateľovi, aj pokiaľ ide o vyjadrenie k činnosti okresného súdu, ku skutočnostiam uvedeným v bode 3 tohto nálezu.

15. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby

o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

16. Okresný súd si teda nezvolil taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sťažovateľ obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Ústavný súd zdôrazňuje, že civilné súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho na prvom stupni, ako to je v danej veci, možno už len na základe celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne napr. II. ÚS 3/09, III. ÚS 170/2010, III. ÚS 21/2014).

17. Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch ako dôvode, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

18. Na tomto základe ústavný súd preto rozhodol, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

20. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 452/2009 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

22. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

23. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € z týchto dôvodov:

„K výške finančného zadosťučinenia uvádzam, že za daného stavu si nie som schopný trvalo vyriešiť bytovú otázku. Som odkázaný na pomoc rodiny a známych, keďže zabezpečenie dlhodobého podnájmu je v mojom prípade finančne zaťažujúce. Navrhovateľka je oproti mne značne finančne zvýhodnená, keďže ona nehnuteľnosť užíva a uhrádza len skutočné náklady spojené s bývaním. Ja som navyše musel v období vyporadúvania BSM ešte aj uhradiť zostatok úveru z vlastných zdrojov. Musel som si nanovo zabezpečiť aj veci osobnej potreby. Nekonanie súdu má aj vážny vplyv na môj zdravotný a duševný stav, keďže žijem v stave úplnej neistoty a prakticky som bezdomovec. V období, keď som už vo vyššom veku a som na dôchodku, si musím riešiť základné životné istoty. K výške finančného zadosťučinenia uvádzam, že daná nehnuteľnosť - rodinný dom s pozemkom vedený na [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ].

okres [REDACTED], by sa v období rokov 2009 až doteraz dala prenajať za sumu 1.000,- Eur mesačne a viac. Rovnako za takúto sumu si viem zabezpečiť porovnateľné ubytovanie (rodinný dom z bazénom v [REDACTED]). Polovičný podiel z danej sumy je teda 500,- Eur. Mám za to, že suma 500,- Eur mesačne je suma, od ktorej by sa malo finančné zadosťučinenie odvíjať. Zohľadňuje tak stratu, ktorá mi vzniká tým, že iná osoba užíva moju nehnuteľnosť, možnosť zabezpečenia porovnateľného bývania. Rovnako zohľadňuje aj nutnosť vytvorenia novej domácnosti. Zároveň nemám ani možnosť disponovať sumou zodpovedajúcou výške môjho podielu. Za obdobie 5 rokov (2012-2017) ide o sumu $500 \times 12 \times 5 = 30.000,-$ Eur. “

24. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia, ale nie v takej sume, ktorú požadoval sťažovateľ. Vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu (pozri body 14.1 až 14.3) ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu), riadiac sa pritom aj zásadou, že cieľom finančného zadosťučinenia nie je náhrada škody, prípadne ušlého nájomného, ako to vyplýva zo žiadosti sťažovateľa v bode 23.

26. Ústavný súd preto nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu 1 000 €. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia.

27. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si vyčíslila odmenu a paušálnu náhradu za 2 úkony právnej služby, a to za prevzatie a prípravu zastupovania a za spísanie a podanie sťažnosti.

28. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd konštatuje, že predmet sporu pred ústavným súdom nie je možné oceniť peniazmi. Základná sadzba odmeny (vypočítaná z priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky, ktorá bola v prvom polroku 2017 v sume 884 €) za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2017 je 147,33 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti) po 147,33 €. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľa nárok aj na náhradu režijného paušálu 8,84 € za každý úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi, spolu takto predstavuje sumu 312,34 €.

29. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy).

V Košiciach 12. apríla 2018